

Isteni kisugárzás

2009 július 17. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Móser Zoltán fantasztikus cikksorozata a régmúlt id?k, az elfelejtett Magyarország kincseit mutatja meg nekünk ebben a párját ritkító sorozatban, mely a Magyar Nemzet hétvégi magazinjának volt elengedhetetlen tartozéka. Utazzon velünk, ismerjük meg együtt Magyarországot egy kicsit másképpen.

Amikor a volt vármegye központjában, Somogyvárott jártam, még nem kezd?dött el a rekonstrukció, de a falak által határolt terület mindent elárult a középkori székesegyház valamikori nagyságáról. Elképzelhet? gazdagságáról meggy?ztek másnap a múzeumban látott és fényképezett román kori k?faragványok, amelyek fölé könny? volt odaképzelni a katedrálist.

„E magas m?vészi érték? k?emlékek láttán joggal merül fel a kérdés: mikor és miért kerültek ezek a díszítmények Somogyvárra?” – teszi fel a kérdést Bakay Kornél régész. A választ a francia földr?l idetelepült bencés szerzetesek adhatják meg, akik az alapítás évét?l a XIII. század elejéig éltek és dolgoztak itt, s akik jelent?s szerepet játszanak a magyar m?vel?déstörténetben.

A Somogy vármegye központját képez?, Kupavár nevet visel? honfoglalás kori földvárban – amely ispánsági székhely is volt – I. László király alapított bencés monostort, amelyet Saint-Gilles véd?szentje, Szent Egyed tiszteletére szenteltek. Az alapítólevelet László 1091-ben adta ki a saint-gilles-i apát és Teuzo pápai legátus jelenlétében. A kolostoralapítás táján épült fel a monostor temploma: háromhajós, háromapszisos bazilika, amely több évszázadon keresztül fennállt. Az egykori fényes monostor a XVI. század elejére csaknem lakhatatlanná vált, a bazilika elromosodott, 1543–44-ben a török felégette, s ezt követ?en néhány évtized alatt teljesen elnéptelenedett. A magasan álló falak azonban még századokon át emlékeztettek a múltra. A kolostor területén 1824 óta folynak kutatások. 1896-ban Gerecze Péter végzett ásatást, 1972-t?l Bakay Kornél folytatott nagyszabású feltárást, amely tisztázta a templom és a kolostor építéstörténetének alapkérdéseit.

Ásatásai alapján tudjuk, hogy „a félköríves szentélyzáródású, háromhajós bazilika kelet–nyugati tengelye közel 60 méter, szélessége 24 méter. Nyugati oldalán két hatalmas torony emelkedett a magasba. Mivel Szent László király ezt szemelte ki temetkezési helyéül, nem lep?dhetünk meg a templom impozáns méretein és gazdag díszítésén. Az építkezés els? perióduságból származó k?emlékünk – sajnos – eléggé kisszámú, a megmaradt töredékek azonban önmagukért beszélnek. A hazai és a külföldi párhuzamok alapján (Gyulafehérvár, Chartres stb.) úgy véljük – írja a régész-történész Bakay Kornél –, hogy a Krisztust ábrázoló k?, a sámsonos kövek, az angyalt ábrázoló domborm? a f?kapuk timpanonjait ékítették.”

Egy rajzból, vázlatból tudom, hogy ennek a közepén állhatott az a Pantokrátor, amely itt látható. E képtípus jellemz?je a keskeny, szakállas arc két jellegzetes, homlokba hulló tinccsel. A hagyományos Krisztus-képtípusokat mint Krisztus valóságos képmásait századokon át változatlanul ábrázolták újra és újra, emberré válásának csodálatos, szent bizonyítékaiként. A Pantokrátor-képeken Krisztus ókori szónoki gesztussal emeli fel jobbját, ami a keresztény m?vészetben az áldás gesztusa is; baljában könyvet tart, az evangéliumot, az isteni ige szimbólumát. „Bizánci hatásra Nyugaton is elterjedt a szakállas Krisztus-ábrázolás – olvasható A keresztény m?vészet lexikonában. – A XII. századig ennek legfontosabb megjelenési formája az apokalipszisre vezethet? vissza. Ezt váltotta fel fokozatosan az emberiség bírájának és megváltójának ábrázolása.” A gótikától kezdve hangsúlyozzák Krisztus alakjának szépségét is. Aquinói Szent Tamás írta: Krisztusban megvolt a testi szépségnek az a magas foka, ami arcának méltóságot s egyszersmind bájt kölcsönzött.

Err?l az isteni kisugárzásról szól tehát e kép – miközben én csak egy töredékr?l és egy romról kívántam szólni. Olyan romról, amely mindannyiunkból tiszteletet vált ki, és örökségünk megbecsülésére szólít.

Móser Zoltán, mno.hu

Ajánló